

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ В АКАДЕМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

*Всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю
06 червня 2026 року*

ОДЕСА

DOI: <https://doi.org/10.24195/CriticalThinking2026>

УДК: 378:159.955

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Музиченко Ганна В'ячеславівна - доктор політичних наук, професор, проректор з наукової роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Койчева Тетяна Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, в.о. першого проректора з навчальної та науково-педагогічної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Ольга ЗБАРСЬКА (Olga Zbarskaya) - доктор наук, експерт у галузі креативного потенціалу людини, член академії ACSW, член The Textbook & Academic Authors Association, засновник та президент компанії «OZCREDO», автор книг та підручників.

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Папач Ольга Іванівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри математики і методики її викладання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Дерік Ілона Морисівна - кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Листопад Олексій Анатолійович - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №15 від 25 червня 2026 року.)*

Рецензенти:

Княжева Ірина Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Фурман Анатолій Анатолійович – доктор психологічних наук, професор, директор Навчально-наукового інституту гуманітарних наук Національного університету «Одеська політехніка».

Критичне мислення в академічному середовищі: від теорії до практики: збірник матеріалів всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю. Одеса: Університет Ушинського, 2026. 473 с.

До збірника ввійшли матеріали всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю, присвяченої різним психолого-педагогічним аспектам інноваційного потенціалу особистості, сучасним методам та формам організації освітнього процесу у закладах освіти різного рівня, розвитку критичного мислення під час підготовки здобувачів у закладах освіти.

Науковці висвітлюють питання щодо сучасних форм і методів розвитку критичності як ресурсу інноваційного потенціалу особистості.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

© Університет Ушинського

дружнього до дитини правосуддя		
--------------------------------	--	--

В усіх зазначених показниках спостерігається суттєве зростання (на 1,4–3 бали), що свідчить про: ефективність тренінгу, актуальність тематики, наявність початкового дефіциту/потреби знань. Готовність реагувати на порушення прав дитини: +3,0 (5,9 → 8,9), що вказує на формування не лише знань, а професійної позиції; на розвиток критичного мислення і етичної чутливості; на підвищення здатності діяти в інтересах дитини. Зростання рівня обізнаності +2,7 (5,6 → 8,3) свідчить про заповнення прогалів у знаннях, формування системного розуміння ролі психолога, підвищення впевненості у власній компетентності. Готовність до участі учасників у кримінальних провадженнях +1,4 (6,8 → 8,2), менший приріст може свідчити, що базова готовність уже частково була сформована (наприклад, через проходження етапів відбору до Реєстру, попередній досвід залучень до кримінальних проваджень), тренінг більше вплинув на якість дій, ніж на сам факт готовності.

Отже, критичне мислення є ключовою умовою професійної діяльності психолога у кримінальному провадженні, оскільки забезпечує об'єктивність, наукову обґрунтованість та етичність прийняття рішень. Саме через критичне мислення реалізується принцип найкращих інтересів дитини, зокрема через здатність психолога: виявляти ризики для дитини; протидіяти процесуальному впливу; запобігати повторному травмуванню.

Результати тренінгу підтверджують, що розвиток критичного мислення та професійної рефлексії суттєво підвищує: обізнаність фахівців, їх готовність до практичної діяльності, здатність захищати права дитини у кримінальному процесі. Найбільш значущим результатом є зростання готовності реагувати на порушення прав дитини, що свідчить про формування активної професійної позиції психолога.

Список використаних джерел:

1. Починкова М., Бандер С. Критичне мислення: перепони на шляху розмірковування. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип. 79, том 2, 2024. С. 247—254.
2. Про Реєстр психологів, які залучаються до кримінальних проваджень за участю малолітніх, неповнолітніх осіб через регіональні / міжрегіональні центри з надання безоплатної правничої допомоги. URL: <https://psychologist.legalaid.gov.ua/pro-reiestr> (дата звернення: 06.05.2026).

КОЛЕСОВА Олена Анатоліївна

ORCID ID: 0000-0001-9740-5511

DOI: <https://doi.org/10.24195/CriticalThinking2026-2>

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У СТУДЕНТІВ ТЕХНОЛОГІЧНОГО НАПРЯМУ

Сучасний цифровий простір є візуально орієнтованим. Однією з характерних його ознак стало домінування візуального контенту над текстовим. Робота з інтерфейсами, графікою у спеціалізованих редакторах чи вебпродуктами базується на візуальних кодах — прихованих правилах, стереотипах і композиційних патернах, які керують увагою людини. Глибоке занурення у цифрові технології та стрімке впровадження генеративного штучного інтелекту (ШІ) формують нові умови професійної підготовки майбутніх фахівців технологічного та дизайнерського напрямів. Водночас цифрове середовище створює ризики поверхневого сприйняття інформації, втрати аналітичності та зниження рівня самостійного осмислення контенту. У таких умовах особливої актуальності набуває розвиток критичного мислення як однієї з ключових компетентностей XXI століття. Воно дозволяє майбутнім фахівцям не лише споживати інформаційні продукти, а й аналізувати їх, виявляти маніпулятивні елементи, оцінювати достовірність даних і формувати власну професійну позицію. В сучасному житті важливого значення набувають також цифрова, медійна та AI-грамотність (digital, media, AI literacy), які забезпечують свідоме й відповідальне використання технологій у навчальній та професійній діяльності.

Для студентів технологічного та дизайнерського напрямів критичне мислення має особливе значення, оскільки їхня майбутня професійна діяльність безпосередньо пов'язана зі створенням візуального контенту, цифрових і побутових об'єктів, комунікаційних рішень. Активна взаємодія із соціальними мережами, короткими відеоформатами та стрічками новин формує специфічний тип споживання інформації, що характеризується фрагментарністю. За таких умов здобувачі освіти нерідко сприймають дані як розрізнені повідомлення, а не як цілісну систему, що суттєво ускладнює їхній глибокий аналіз та критичне осмислення. Саме тому педагогічні дослідження фокусуються на необхідності інтеграції в освітній процес методів деконструкції цифрового контенту та проєктно-аналітичного підходу. Проблематика формування й розвитку критичного мислення перебуває у центрі уваги багатьох провідних західних (М. Ліпман, Д. Перкінс, Д. Халперн) та вітчизняних дослідників. Зокрема, у розробленні українського сегмента вагоме значення мають концептуальні доробки С. Терно та О. Тягла, які обґрунтовують системно-методологічний і логіко-юридичний підходи відповідно. У межах системно-методологічного підходу С. Терно критичне мислення інтерпретується як багатокomпонентний комплекс, що поєднує наукову методологію, здатність до гіпотетико-дедуктивного моделювання та верифікації доказів, а також аксіологічний складник — прагнення до пошуку об'єктивної істини. Науковець наголошує, що дидактичний інструментарій розвитку такого мислення має базуватися на

моделюванні проблемних ситуацій, які спонукають здобувачів освіти до критичної оцінки надійності джерел та пошуку альтернативних рішень. Натомість О. Тягло, як один із фундаторів української школи критичного мислення, акцентує увагу на його захисній і прагматичній функціях. Логіко-юридичний підхід дослідника спрямований на деконструкцію інформаційних маніпуляцій, виявлення логічних помилок і прихованих припущень, перевірку істинності засновків та коректності фінальних висновків. Таким чином, психолого-педагогічні засади критичного мислення, обґрунтовані світовою наукою, стали підґрунтям для українських досліджень, адаптованих до викликів сучасного цифрового суспільства. Українські науковці пропонують прикладний педагогічний інструментарій, спрямований на формування логічної культури, розвиток медіаграмотності та практичну реалізацію проблемно-орієнтованого навчання у системі вищої освіти.

У сучасному цифровому просторі активно застосовуються різноманітні маніпулятивні візуальні практики. До них належать емоційно провокативні зображення, приховані рекламні механізми, навмисне спотворення інформації за допомогою візуальних акцентів, а також специфічні рішення, спрямовані на штучне утримання уваги користувача. За таких умов невід'ємним компонентом професійної підготовки майбутніх фахівців стає критичний аналіз візуальних об'єктів. Одним із найбільш ефективних методологічних підходів до розвитку критичного мислення студентів технологічного та дизайнерського напрямів виступає деконструкція цифрового контенту. Сутність цього методу полягає у детальному аналітичному розборі готових медіапродуктів задля виявлення особливостей їхньої структури, функціональних можливостей, візуально-графічної логіки та потенційних маніпулятивних механізмів. Застосування такого підходу забезпечує трансформацію ролі студентів: від пасивного споживання контенту до його свідомого та професійного аналізу. У межах практичної підготовки здобувачі освіти досліджують різноманітні цифрові кейси, складники брендингу, рекламні матеріали, вебсторінки, мультимедійні проекти та візуальні продукти, створені за допомогою генеративного штучного інтелекту. При цьому особлива увага приділяється виявленню композиційних помилок, порушень принципів візуальної ієрархії, невідповідностей колористичних рішень, перевантаження площини або дефектів логіки подачі матеріалу. Важливим напрямом аналітичної роботи є також ідентифікація прихованих візуальних практик, спрямованих на емоційний вплив або приховане керування поведінкою користувача. Поза суто естетичними характеристиками студенти здійснюють оцінювання взаємозв'язку між формою та функцією досліджуваного продукту. Візуально привабливе графічне рішення може виявитися неефективним у процесі сприйняття або неспроможним забезпечити точну передачу смислового повідомлення. Усвідомлення подібних суперечностей формує основу для комплексного оцінювання медіаконтенту та глибшого розуміння взаємозв'язку між дизайном, технічною функціональністю

й комунікативним досвідом аудиторії. Важливу роль у цьому процесі відіграє формування навичок аргументованого аналізу. Студенти мають не лише констатувати переваги чи недоліки цифрового продукту, а й обґрунтовувати власну позицію, спираючись на закони композиції, теорію дизайну, принципи ергономіки та норми цифрової етики. Така діяльність системно формує здатність до професійної рефлексії, що значно посилює розвиток критичного мислення під час взаємодії з цифровим середовищем.

Сучасні дослідники наголошують, що розвиток критичного мислення здобувачів освіти є малоефективним в умовах виключно традиційного лекційного навчання. Це зумовлює необхідність зміни педагогічної парадигми на користь активних методів навчання. У контексті оптимізації освітнього процесу важливим підґрунтям для проектування занять виступає таксономія Блума. Завдання викладача полягає у послідовному переведенні студентів із нижчих рівнів мислення — знання та розуміння — до вищих рівнів: аналізу, оцінювання та створення інноваційного продукту. Ефективна практична реалізація цього переходу здійснюється через застосування інноваційних методик:

- проектне навчання - у межах технологічного та дизайнерського профілю прикладами можуть бути розробка фірмового стилю, айдентики бренду або цифрового продукту за умов обмежених ресурсів і часових рамок.
- метод зворотного проектування базується на критичному аналізі готового продукту — логотипа, мультимедійного проекту, плаката, інфографіки чи іншого цифрового об'єкта. Студенти досліджують помилки у композиційній побудові, колористиці з подальшим обґрунтуванням власних пропозицій щодо вдосконалення продукту.

Розвиток аналітичних спроможностей є не просто додатковою перевагою, а базовим критерієм професійної життєздатності випускника технологічних і дизайнерських освітніх програм у довгостроковій перспективі. Така необхідність зумовлена кількома ключовими чинниками:

- здобувач освіти з розвиненим критичним мисленням демонструє високий рівень здатності до самоосвіти, не втрачає професійності у випадку швидкого морального застарівання програмного забезпечення чи технологічного інструментарію, оскільки володіє фундаментальними механізмами адаптації;
- наявність розвиненого критичного мислення дозволяє фахівцеві перейти від ролі технічного виконавця до рівня автора й розробника, спроможного створювати унікальні інтелектуальні продукти;
- у сферах дизайну та інформаційних технологій будь-які проектні рішення мають значний соціальний вплив, тому критичне мислення виступає внутрішнім регулятором, який формує відповідальне ставлення до наслідків створеного цифрового продукту.

Отже, розвиток критичного мислення майбутніх фахівців технологічного та дизайнерського напрямів є необхідною умовою ефективної професійної

підготовки в умовах сучасного цифрового суспільства. Поширення маніпулятивних цифрових практик вимагають від здобувачів освіти високого рівня аналітичності та медіаграмотності. Важливу роль у формуванні таких компетентностей відіграють методи деконструкції цифрового контенту, проєктне навчання та активні педагогічні підходи, орієнтовані на аналіз і створення власних рішень. Розвинене критичне мислення підвищує професійну автономію, конкурентоспроможність і соціальну відповідальність майбутніх фахівців.

Список використаних джерел:

1. Бадер С. О., Починкова М. М. Технологія формування критичного мислення особистості: теоретичний аспект. Інноваційна педагогіка. 2023. Вип. 64. С. 96–103. URL: <http://hdl.handle.net/123456789/11056>.
2. Пометун О. Критичне мислення як педагогічний феномен. Український педагогічний журнал. 2018. Вип. 2. С. 89–98. URL: <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/493>.
3. Терно С. Критичне мислення: стратегії та процедури. Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. 2015. Вип. 44(2). С. 227–230. URL: https://sites.znu.edu.ua/interactiv.edu.lab/Statti_z2012/Terno-CT-streategies.pdf.
4. Тягло О. Досвід засвоєння критичного мислення в українській вищій школі. Філософія освіти. Philosophy of Education. 2017. № 2 (21). С. 240–257. <https://doi.org/10.31874/2309-1606-2017-21-2-240-257>.
5. Lipman M. Thinking in Education. Cambridge : Cambridge University Press, 2003. 316 p.

КОПЧАК Леся Миколаївна

ВИКЛАДАННЯ КАРДІОЛОГІЇ ДЛЯ ФІЗИЧНИХ ТЕРАПЕВТІВ

Захворювання серцево-судинної системи складають найвагомішу частку серед усіх неінфекційних захворювань у провідних країнах світу та в Україні. Фізична терапія в складі кардіореабілітації після стаціонарного лікування серцево-судинних захворювань відноситься до доказових втручань. Впродовж всього часу Міністерство охорони здоров'я запровадило безкоштовну кардіореабілітацію після інфаркту міокарда. Проте Європейські та національні настанови рекомендують реабілітацію при багатьох захворюваннях, серед яких атеросклероз, ішемічна хвороба серця (ІХС), гіпертонічна хвороба, серцева недостатність, вади серця, кардіохірургічні втручання (стенування, аортокоронарне шунтування). Основними завданнями кардіологічної реабілітації є фізичне відновлення та покращення функції серця, запобігання ускладненням, вторинна профілактика та повернення пацієнта до активного життя. Вагому

foreign sources for professional purposes	вищої освіти аналізу інформації з іноземних джерел для професійних цілей	
Denys Kibich Integration of critical and creative thinking as a resource for the innovative development of the individual in the academic environment	Кібіч Денис Інтеграція критичного та креативного мислення як ресурсу для інноваційного розвитку особистості в академічному середовищі	146
Mariia Klepar Critical thinking in music analysis and performance practice	Клепар Марія Критичне мислення в музичному аналізі та виконавській практиці	148
Nataliia Kovalenko Critical thinking as a key tool in the study of the history of the Ukrainian language	Коваленко Наталія Критичне мислення як ключовий інструмент у дослідженні історії української мови	151
Liudmyla Koval Developing creative thinking skills in future physical education teachers	Коваль Людмила Формування навичок креативного мислення у майбутніх вчителів фізичної культури	153
Nadiia Kozachenko Critical thinking in the age of artificial intelligence	Козаченко Надія Критичне мислення в добу штучного інтелекту	156
Anna Kozlova Professional training of a psychologist for work in criminal proceedings	Козлова Анна Професійна підготовка психолога до роботи в умовах кримінального провадження	161
Olena Kolesova Developing critical thinking in technology students	Колесова Олена Розвиток критичного мислення у студентів технологічного напрямку	164
Lesia Kopchak Teaching cardiology to physical therapists	Копчак Леся Викладання кардіології для фізичних терапевтів	167
Svitlana Koroliuk Development of critical thinking and the ability to reflect among heads of secondary education institutions	Королюк Світлана Розвиток критичного мислення та здатності до рефлексії у керівників закладів загальної середньої освіти	169
Olena Kosianova Critical thinking as a cognitive and psychological resource for	Косьянова Олена Критичне мислення як когнітивний та	172